C/2025/2955

16.6.2025 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет

План за действие за засилване на сътрудничеството между организациите на гражданското общество в Европейския съюз и Казахстан в рамките на изпълнението на новата стратегия за Централна Азия и Global Gateway

(становище по собствена инициатива)

(C/2025/2955)

Докладчик: **Dumitru FORNEA**

Съветник	Igor ZUBCU
Решение на Пленарната асамблея	17.1.2024 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
	Становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Външни отношения“
Приемане от секцията	11.2.2025 г.
Приемане на пленарна сесия	26.3.2025 г.
Пленарна сесия №	595
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	147/0/3

1. Заключения и препоръки

1.1. ЕИСК признава потенциала за разширяване на отношенията между ЕС и Република Казахстан въз основа на вече създадените икономически и търговски взаимозависимости в определени области като инвестициите в енергетиката и логистиката. От съществено значение обаче е да се гарантира, че тези отношения отдават приоритет на устойчивостта, правата на човека и приобщаването и че съгласуват ценностите и стратегическите цели на ЕС. За насърчаване на балансирано и взаимноизгодно сътрудничество е важно отношенията между ЕС и Казахстан да бъдат възможно най-диверсифицирани в различни области на дейност, като внимателно се интегрират екологичните, социалните и геополитическите проблеми.

1.2. ЕИСК подкрепя развитието на гражданския и социалния диалог в региона на Централна Азия и се застъпва за неговото официализиране, тъй като гражданското общество в региона преследва тази цел по примера на добрите практики, прилагани в отношенията с организираното гражданско общество на Западните Балкани и в определена степен и в държавите от Източното партньорство.

1.3. Казахстан и Узбекистан са държавите, които най-лесно и бързо могат да се синхронизират с ЕС в програмите за подкрепа на социалния и гражданския диалог, включително опитът, който те вече са натрупали от участието си в годишния форум на гражданското общество между ЕС и Централна Азия.

1.4. ЕИСК изразява твърдото си убеждение, че прилагането на Споразумението за засилено партньорство и сътрудничество (СЗПС) и на стратегията за Global Gateway в Казахстан и в Централна Азия като цяло не може да се осъществява без участието на организациите на гражданското общество и без ясен финансов компонент, предназначен за подкрепа на предвидените в глава 5, член 251 от СЗПС мерки.

1.5. ЕИСК е убеден, че отношенията между организираното гражданско общество в ЕС и Казахстан могат да се развиват по структуриран начин въз основа на план за действие с няколко приоритета и в съответствие с целите на новата стратегия на ЕС за Централна Азия. Финансирането трябва да се предоставя чрез инициативата Global Gateway с пропорционалния правителствен принос на държавите в този регион, както и на други международни донори. **Приоритетите на плана за действие би трябвало да бъдат:**

— Осигуряване на непрекъснато и независимо провеждане на мониторинг, оценка и изпълнение на: а) условията на труд, зачитането на правата на работниците и синдикалните дейности; б) зачитането на правата на човека и недискриминацията; в) свободата на печата; г) правната сигурност и зачитането на върховенството на закона.

— Създаване на платформа на гражданското общество ЕС-Централна Азия въз основа на модела и опита, натрупан в рамките на форумите на гражданското общество ЕС-Централна Азия, периодично организирани от европейските институции, и добрите практики, разработени от Европейския икономически и социален комитет или от Форума на гражданското общество към Източното партньорство.

— Включване на организации на гражданското общество за популяризиране на Меморандума за разбирателство между ЕС и Казахстан за стратегическо партньорство в областта на суровините, батериите и водорода от възобновяеми източници е с основно значение. Техният ангажимент може също така да гарантира привеждане в съответствие с целите за устойчиво развитие (ЦУР), по-специално ЦУР 7 (финансово достъпна чиста енергия), ЦУР 12 (отговорно потребление и производство) и ЦУР 13 (Действия в областта на климата), като допринася за оценката на задълженията за устойчивост и надлежна проверка на проектите съгласно стандартите на ЕС и ОИСР.

— Европейският съюз би могъл също така да подпомогне развитието и укрепването на гражданското общество в Казахстан чрез създаването на програма за обмен на опит за държавните служители в администрацията и служителите в съдебната система в страната, с участието на Европейския институт по публична администрация в Маастрихт и Европейския център за съдии и адвокати в Люксембург.

— Европейските институции биха могли също така да подкрепят развитието на гражданското общество в Казахстан, като увеличат образователните възможности за младите казахстанци чрез програмата „Еразъм“, която вече улесни обучението на нови представители на гражданското общество, като по този начин допринесе за по-доброто разбиране на системата от принципи и ценности в ЕС. Младите хора от държавите членки, които отиват да учат в Казахстан, също играят важна роля за укрепване на двустранното сътрудничество, основано на взаимно разбирателство и уважение.

2. **Общи бележки**

2.1. Акцентът на настоящото становище е върху укрепването на сътрудничеството между ЕС и Казахстан, по-специално в областите, които засягат организираното гражданско общество, като се вземат под внимание приоритетите и възможностите, произтичащи от прилагането на новата стратегия на ЕС за Централна Азия и инициативата Global Gateway.

2.2. Партньорството с ЕС остава крайъгълен камък на външната политика на Казахстан и той е първата държава от региона на Централна Азия, подписала СЗПС с ЕС, с което се насърчава по-задълбоченото сътрудничество в ключови сектори като търговия, инвестиции, енергетика, селско стопанство и свързаност.

2.3. ЕС е най-големият търговски партньор на Казахстан. През 2023 г. европейските инвестиции в Казахстан достигнаха 170 милиарда евро, а стокообменът между ЕС и Казахстан възлиза на 42,4 милиарда евро, което представлява увеличение от 5,6 % в сравнение с 2022 г. Износът от ЕС е на стойност 12,1 милиарда евро, което представлява увеличение от 17,2 % в сравнение с 2022 г., а вносът от Казахстан достига 30,3 милиарда евро (увеличение от 1,6 % спрямо 2022 г.) ([1]).

2.4. Търговията между Казахстан и ЕС включва значителен износ на енергийни ресурси и внос на машини и оборудване. Казахстан е на дванадесето място в света по отношение на запаси от нефт. Тази държава осигурява около 13 % от търсенето на нефт в ЕС.

([1]) https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/kazakhstan_en?prefLang=bg.

2.5. Стратегическата роля на Казахстан обхваща и суровините от критично значение, тъй като той разполага с 33 от 34-те елемента, посочени в Законодателния акт на Европейската комисия за суровините от критично значение. От тях 19 се произвеждат в момента, а други 14 са потвърдени за бъдещ добив, което поставя Казахстан в позицията на ключов партньор на ЕС за осигуряването на стабилни доставки на основни материали за енергийния преход и секторите на съвременните технологии.

2.6. За тази цел на 7 ноември 2022 г. беше подписан Меморандум за разбирателство между ЕС и Казахстан относно стратегическо партньорство в областта на суровините, батериите и водорода от възобновяеми източници ([2]) с цел засилване на сътрудничеството в тази област, както за увеличаване на инвестициите в областите, обхванати от това споразумение, така и за насърчаване на участието в програми за иновации и научни изследвания.

2.7. Казахстан „изгражда мостове“ между Азия и Европа, като развива мрежите за свързаност и транспорт. През Казахстан преминават общо 13 международни транспортни коридора, включително 5 железопътни и 8 пътни коридора. Средният коридор има значителен потенциал да се превърне в ключова търговска връзка. Казахстански и чуждестранни авиокомпании извършват полети до 132 дестинации в 32 държави, като осигуряват свързаност между Централна Азия и Европа.

2.8. Въз основа на проучване на ЕС и ЕБВР относно *устойчивите транспортни връзки между Европа и Централна Азия* ([3]), но също и в контекста на изпълнението на инициативата Global Gateway, на 12 юни 2024 г. Астана беше домакин на стартирането на Координационна платформа за транскаспийския международен транспортен коридор (TITR).

2.9. Платформата е проектирана да улеснява проектите по транскаспийския международен транспортен коридор и обединява донори, инвеститори, заинтересовани страни и бенефициери, които участват в този транспортен коридор. Сред тях са петте държави от Централна Азия, Армения, Азербайджан, Грузия и Турция, Европейската комисия и ЕС, държавите членки, Европейската инвестиционна банка, Европейската банка за възстановяване и развитие, Световната банка и Азиатската банка за развитие.

2.10. Преди руската война в Украйна Северният евразийски коридор служеше като основен маршрут, свързващ Европа с Азия по суша, но в проучването транскаспийският международен транспортен коридор е посочен като алтернатива. В това проучване бяха препоръчани и приоритетни инвестиции в Казахстан за модернизиране на железопътната инфраструктура.

2.11. Казахстан е член на Евразийския икономически съюз (EAEU), начело на който стои Русия. Силните икономически връзки между Казахстан и ЕС биха могли да засилят икономическата стабилност на Казахстан, което косвено ще бъде от полза за Русия чрез укрепване на EAEU и икономиките на неговите държави членки. Като се имат предвид санкциите на ЕС срещу Русия след нахлуването ѝ в Украйна, имаше опасения, че Русия използва съседните държави, включително Казахстан, като алтернативни маршрути за износ или като посредници за достъп до стоки с ограничен достъп. Това увеличение на обема на търговията може да разкрие възможности за Русия да заобикаля санкциите.

3. **Конкретни бележки**

3.1. *Гражданското общество в Казахстан — правната и институционалната рамка. Обществена ангажираност и консултации с гражданското общество*

3.1.1. През последните 30 години в държавата са се появили нови и доста значими инициативи на неправителствени организации, повечето от които функционират успешно, като предоставят широк набор от услуги на обществото. На практика някои от инициативите на гражданското общество оказват известно влияние върху политическия, социалния, икономическия, културния и хуманитарния живот в Казахстан.

([2]) https://primeminister.kz/en/news/kazakhstan-and-eu-sign-strategic-partnership-document-8103856.
([3]) https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/international-relations/study-sustainable-transport-connections-central-asia_bg.

3.1.2. С президентски указ № 341 от 2 юни 2020 г. беше одобрен стратегически документ, в който се определят основните насоки за дългосрочно развитие на гражданското общество — *Концепция за развитие на гражданското общество в Република Казахстан за периода 2020—2030 г.*, в която са заложени нови подходи за трансформиране на дейността на гражданския сектор. Концепцията ще се осъществи на два етапа: първиятобхваща периода от 2020 г. до 2025 г., а вторият — от 2026 г. до 2030 г.

3.1.3. На 29 декември 2021 г. влиза в сила Законът на Република Казахстан за *комисаря по правата на човека в Република Казахстан*. Законът урежда аспекти на дейностите в областта на правата на човека, извършвани от защитниците на правата на човека, гаранциите за правата и свободите на защитниците на правата на човека и създаването, функционирането и наблюдението на механизма за защита на хората, извършващи дейности в областта на правата на човека.

3.1.4. На 3 януари 2021 г. е приет Законът на Република Казахстан за внасяне на изменения и допълнения в някои законодателни актове на Република Казахстан относно дейността на обществените съвети. При формирането на обществените съвети са положени усилия за осигуряване на участието на представители на активни НПО, партии и граждански активисти.

3.1.5. През декември 2021 г. е приет Законът на Република Казахстан за внасяне на изменения и допълнения в някои законодателни актове на Република Казахстан относно усъвършенстването на гражданскопроцесуалното законодателство и развитието на институциите за извънсъдебно и досъдебно разрешаване на спорове (за посредничеството).

3.1.6. На 4 юли 2022 г. държавният глава подписа Закона на Република Казахстан за доброволчеството и благотворителната дейност, в който са приети промени относно държавните социални поръчки и безвъзмездното финансиране. Днес броят на активните доброволци е приблизително 200 хиляди души. На уебсайта Qazvolunteer.kz са регистрирани повече от 65 000 доброволци.

3.1.7. Също през 2022 г. е създаден националният Kurultai под ръководството на президента на Република Казахстан. Това е консултативен орган, чиято основна заявена цел е да разработва идеи и стъпки за по-нататъшното развитие на социалното овластяване ([4]).

3.1.8. На 2 октомври 2023 г. е приет Законът на Република Казахстан *за обществения контрол*. В закона се подчертава значението на участието на гражданите в публичната администрация и осигуряването на прозрачност на управлението. В него се предлагат механизми, които да позволят на обществеността да участва активно в контрола на дейността на държавните агенции.

3.1.9. През 2019 г. настоящите лидери на страната приложиха концепцията за „слушаща държава“, като средство за бърз отговор на „конструктивните критики и предложения на гражданите“. Сред някои от инструментите на тази инициатива са онлайн петициите и референдумите. За да бъде разгледана една онлайн петиция, тя трябва да събере 50 000 подписа. Представителите на гражданското общество изразиха съгласие, че този инструмент работи добре. Предвиждат се, обаче, някои промени, по-специално по отношение на броя на подписите, които ще се изискват за валидиране на петицията. До момента няма официални данни, но някои представители заявиха, че са необходими 150 000 подписа, което би било изключително трудно да се постигне в толкова голяма държава с 20-милионно население, което е неравномерно разпределено по територията ѝ.

3.1.10. Освен това всеки гражданин може да направи онлайн запитване към властите на уебпортала eOtinish ([5]), а казахстанските представители, с които се срещнахме по време на мисията, заявиха, че инструментът работи много добре, въпреки че отговорите не винаги са били задоволителни.

3.1.11. На 6 октомври 2024 г. правителството проведе референдум относно изграждането на атомна електроцентрала. НПО и гражданите изразиха опасения относно това кой ще финансира такъв голям проект и беше изтъкнат фактът, че Казахстан не може сам да финансира строителството от държавния си бюджет. Освен това населението изглежда е по-загрижено за възможните недостатъци (корупция, некомпетентност, бюрокрация) в проекта, отколкото за неговото естество — атомна електроцентрала.

3.1.12. В глава 5, член 251 от СЗПС се предвижда сътрудничество между гражданското общество на ЕС и Казахстан, като се посочва, че „Страните продължават и укрепват своя диалог под формата на срещи и консултации и си сътрудничат относно ролята на гражданското общество“.

([4]) https://quryltai.kz.
([5]) https://eotinish.kz/kk.

3.1.13. Делегацията на ЕИСК се срещна с организация на гражданското общество, която следи за изпълнението на Меморандума за разбирателство между ЕС и Казахстан относно стратегическо партньорство в областта на суровините, батериите и водорода от възобновяеми източници. Представители на тази организация изразиха мнение, че получаването на надеждна информация е предизвикателство, тъй като Меморандумът за разбирателство съдържа клауза както за поверителност, така и за прозрачност.

3.1.14. Гражданското общество с експертен опит е съсредоточено в големите градове, главно в Астана и Алмати, и липсва в селските райони. В резултат на това в регионите е трудно да се получат оценки на въздействието върху околната среда. Същевременно участието на младите хора в организациите на гражданското общество нараства и инициативите на гражданското общество получават подкрепа.

3.2. *Политики в областта на трудовата миграция в Казахстан*

3.2.1. Казахстан е подписал Декларацията за координирана политика в областта на миграцията на държавите — членки на Общността на независимите държави. Казахстан е ратифицирал *Конвенцията за правния статут на работниците мигранти и членовете на техните семейства на държавите — членки на ОНД* ([6]). Правителството на Република Казахстан е подписало също и споразумения за правния статут на работниците мигранти и членовете на техните семейства и за сътрудничество в борбата с незаконната миграция на работна ръка от трети държави.

3.2.2. Основният правен инструмент е Законът на Република Казахстан *за миграцията на населението*. В съответствие със Закона на Република Казахстан *за заетостта* правителството на Република Казахстан ежегодно определя квота за привличане на чуждестранна работна ръка за извършване на трудова дейност на територията на Република Казахстан. Одобрената квота за 2024 г. е в размер на 0,23 % от икономически активното население на републиката.

3.2.3. Равнището на безработица в републиката през 2023 г. се е понижило от 4,9 % на 4,7 % в сравнение с 2022 г. Основният миграционен обмен на Казахстан е с държавите от ОНД. Делът на пристигащите от държавите от ОНД и на заминаващите за тях е съответно 89,7 % и 70,6 %.

3.3. *Политика за младежта в Казахстан*

3.3.1. Напредъкът на Казахстан по отношение на политическата ангажираност на младите хора предоставя значителни възможности за сътрудничество с Европейския съюз. Докато Казахстан продължава да дава приоритет на овластяването на младите хора чрез своята Концепция за политиката за младежта за периода 2023—2029 г., рамката съответства на ангажиментите на ЕС за насърчаване на гражданската ангажираност, социалното приобщаване и устойчивото развитие сред младите хора.

3.3.2. Партньорствата с младежките парламенти на ЕС биха могли да улеснят програмите за обмен, съвместните сесии и наставничеството от страна на членовете на ЕП, като обогатят законодателния опит на младите казахстанци и насърчат разбирането на практиките на ЕС в областта на представителната демокрация.

3.4. *Стопански сектор*

3.4.1. Всеки стопански субект трябва да кандидатства за членство в Atameken (Търговската камара на Казахстан) и да плаща сравнително високи членски вноски. Atameken и различни стопански организации от ЕС подкрепят укрепването на икономическите и търговските отношения между Казахстан и ЕС.

3.4.2. Визовите изисквания за казахстанските дружества и предприятия, влизащи в ЕС, представляват административна тежест и често са причина за тяхното отсъствие от бизнес форуми и събития в ЕС. В това отношение бизнесът счита, че режим на либерализация на визите би бил важна стъпка не само за подобряване на контактите между хората, но и на контактите между предприятията.

([6]) Общността на независимите държави.

3.5. *Профсъюзи*

3.5.1. Според закона профсъюзите могат да организират стачки, но само след приключване на обичайните процедури (арбитраж и посредничество). Властите трябва да бъдат уведомени, ако се планира стачка или събрание, като накрая се разрешават само 5 % от събранията, като това значително ограничава правата на работниците на мирни събрания. Профсъюзите са независими и представителството им в държавните институции е слабо. Укрепването на механизмите за колективно договаряне е от решаващо значение за овластяването на профсъюзите, засилването на представителството на работниците и справянето с това ограничено участие.

3.5.2. През 2014 г. е внесен закон за профсъюзите, но формата му е била оспорена от международната общност. Тези опасения са били отхвърлени, след като профсъюзите са успели да предложат съществени промени в предложеното законодателство. Изпълнителните органи в регионите са склонни да пренебрегват предложенията и идеите на профсъюзите. В областта на свободата на сдружаване все още има предизвикателства.

3.5.3. Следва да се отбележи, че според индекса за глобалните права на Международната конфедерация на профсъюзите (ITUC) за 2024 г. рейтингът на Казахстан е 5, което означава, че правата на трудещите се не са гарантирани. Това нарежда Казахстан сред страните с най-лоши условия на труд в света ([7]). В този контекст, когато трудовите права и обичайните синдикални дейности са очевидно несигурни, укрепването на сътрудничеството между организациите на гражданското общество в ЕС и Казахстан трябва непременно да премине през пълно зачитане на правата на работниците и независимите синдикати.

3.6. *Права на човека и недискриминация*

3.6.1. Правозащитни организации изтъкнаха както напредъка, така и текущите предизвикателства в областта на правата на човека в Казахстан. Въпреки че установих подобрения в области като правните реформи и усилията за модернизиране на политическия пейзаж, те също така изразиха загриженост относно пречките в някои ключови области, включително защитата на гражданските свободи и свободата на изразяване. Въпреки стартирането на реформите за укрепване на демокрацията, осезаемият и последователен напредък остава неравномерен.

3.6.2. Въпреки съществуващото законодателство, което позволява мирни протести и гарантира свободата на събранията, разликата между теорията и практиката е доста различна. Субектите, които желаят да организират протест, вече не се нуждаят от предварително разрешение от Akimat (местната община), а само трябва да уведомят властите. В повечето случаи обаче потенциалният организатор получава отговор, че или пространството вече е запазено от друга организация на гражданското общество (обикновено организирана от правителството неправителствена организация (GONGO), или че в общественото пространство, където трябва да се проведе протестът или проявата, се извършват строителни работи. След това се оказва, че на заявеното място не се провежда никаква проява.

3.6.3. През последните години в казахстанските медии са показани някои случаи на основано на пола насилие чрез излъчване на живо на съдебните процеси, което поставя въпроса в центъра на обществения дебат. В този контекст през април 2024 г., седем години след декриминализирането на домашното насилие, беше приет нов закон, с който се увеличава наказанието за домашно насилие.

3.6.4. Жените са недостатъчно представени в публичната служба: въпреки избирателното право в Казахстан, с което са въведени квоти, изискващи 30 % от членовете на парламента да бъдат жени, млади хора и хора с увреждания. През настоящия законодателен мандат 20 % от членовете на Сената и 18,4 % от членовете на Камарата на представителите (Mazhilis) са жени ([8]).

3.6.5. След събитията от януари 2022 г. възможността за организиране на протест е намаляла драстично, а властите са склонни да разпръскват дори малки събирания на няколко души. Активистите отбелязват също така, че няма правосъдие за жертвите на насилие срещу протестиращите по време на проявите. Последният по-голям митинг е проведен през февруари 2022 г. в Алмати в подкрепа на Украйна, след като тя е нападната от Русия, и оттогава е имало съвсем малко протести.

3.6.6. За да помогнат на хората с увреждания, ОГО са стартирали инициатива, наречена *„Достъпен Казахстан“*. Този онлайн инструмент показва оценката на степента на достъпност на градските съоръжения и услугите за хора с увреждания ([9]).

([7]) https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/2024_ituc_global_rights_index_en.pdf.
([8]) https://data.ipu.org/parliament/KZ/KZ-UC01/.
([9]) https://www.unicef.org/kazakhstan/en/stories/paving-accessible-path-future.

3.6.7. Активната дейност на ЛГБТИК+ е възможна в по-голяма степен, отколкото в други държави от Централна Азия. По традиция казахското номадско население е недискриминационно и е отворено да приема различията. Ситуацията се е влошила значително залицата ЛГБТИК+ поради руската пропаганда и стигматизация. Транссексуалните трябва да се подложат на операция на гениталиите си, ако искат новият им пол да бъде признат в личната им карта ([10]). Предложението за представяне на анти-ЛГБТИК+ законодателство, подобно на действащото в Русия, не се е осъществило.

3.7. *Свобода на медиите и печата*

3.7.1. Според Индекса за свобода на печата през 2024 г. Казахстан е на 142-ро място от 180 държави спрямо 134-то място през 2023 г. Правителството упражнява значителен контрол върху медийната среда — приблизително 90 % от медиите се спонсорират от държавата. Независимата преса изпитва затруднения с устойчивото финансиране. В някои случаи тя се спонсорира от известни марки, които желаят да популяризират репутацията си.

3.7.2. Обявеното наскоро ново законодателство в областта на медиите поражда притеснение сред журналистите и медийните работници, тъй като се счита за твърде рестриктивно. Освен това се обсъждат някои мерки относно достъпа на чуждестранни журналисти до Казахстан.

3.7.3. Законите на Казахстан за медиите и информацията налагат определено равнище на контрол върху медийното съдържание. Законът за медиите изисква всички медии да бъдат регистрирани, като правителството си запазва правото да спира или да отнема сертификатите им в случай на публикуване на чувствителна информация.

3.7.4. Гражданското общество съобщава, че е налице ограничена правна рамка относно достъпа до информация от обществен интерес въпреки възприемането на цифровите технологии и тяхното влияние върху управлението и обществените услуги. Голяма част от информацията по искане на обществеността, например информацията за бюджета, не е достъпна за журналисти и граждани, точно както и само малка част от заседанията на държавните органи са открити за обществеността.

3.7.5. Съществува огромна руска пропаганда и нейното въздействие е изключително силно, включително и поради факта, че по-голямата част от населението е рускоговорящо. От началото на войната в Украйна се наблюдава значително увеличение на фалшивите новини и пропагандата. Публичните институции изглежда не противодействат на това с необходимите действия.

3.8. *Правосъдие*

3.8.1. В Централна Азия съдебната система на Казахстан се счита за по-добра от тази на другите държави в региона. Фактът, че по-голямата част от правната информация съществува на руски език, създава информационен вакуум за населението, говорещо казахски език. Има и оплаквания от твърде високата степен на политическа зависимост между съдиите, прокурорите и полицията.

3.8.2. Конституционният съд на Казахстан е създаден през 2023 г. Всички негови процедури се провеждат онлайн. На изслушванията се канят представители на държавни агенции и граждани, които са завели дело в Съда. Той функционира като посредник и като механизъм за бързо реагиране. Неговата роля е превантивна, като същевременно следи и за изпълнението на решенията.

3.8.3. Увеличаването на броя на делата, постъпващи в гражданските съдилища, е доказателство за повишаване на доверието на населението в съдебното производство на това равнище. Ситуацията е различна при наказателни дела, по които са подадени жалби за определени случаи на репресия. В това отношение един от случаите, известен в международен план, е този на активиста Zhanbolat Mamai — опозиционер, обвинен в организиране на масови безредици в Алмати по време на протестите през януари 2022 г.

3.8.4. В Становище № 11/2023 (Казахстан) на Работната група по произволни задържания към Съвета на ООН по правата на човека, прието на 28 март 2023 г., се посочва, че „лишаването от свобода на Zhanbolat Mamai е в противоречие с членове 3, 9, 19 и 20 от Всеобщата декларация за правата на човека и член 9, параграф 1, член 19 и член 21 от Международния пакт за граждански и политически права“.

([10]) https://www.rferl.org/a/fighting-for-identity-kazakh-laws-make-life-difficult-for-transgender-community/30774062.html.

4. **План за действие за засилване на сътрудничеството между организациите на гражданското общество в Европейския съюз и Казахстан**

4.1. ЕИСК изразява твърдото си убеждение, че прилагането на СЗПС и на стратегията за Global Gateway в Казахстан и в Централна Азия като цяло не може да се осъществява в съответствие със стандартите на ЕС без участието на организациите на гражданското общество и без институциите на ЕС, отпускащи ясен финансов компонент, предназначен за подкрепа на предвидените в глава 5, член 251 от СЗПС мерки.

4.2. ЕИСК е убеден, че отношенията между организираното гражданско общество в ЕС и Казахстан могат да се развиват по структуриран начин въз основа на план за действие с няколко приоритета и в съответствие с целите на новата стратегия на ЕС за Централна Азия. Финансирането трябва да се предоставя чрез инициативата Global Gateway с пропорционален принос от правителствата на държавите в региона, както и на други международни донори.

4.3. Създаване на платформа на гражданското общество ЕС-Централна Азия въз основа на модела и опита, натрупан в рамките на форумите на гражданското общество ЕС-Централна Азия, периодично организирани от институциите на ЕС, и добрите практики, разработени от ЕИСК или от Форума на гражданското общество към Източното партньорство.

4.4. Република Казахстан и Република Узбекистан са развити държави, които разполагат с необходимия финансов и административен капацитет, за да осигурят създаването на институционална рамка за отношенията между организациите на гражданското общество в Централна Азия и Европейския съюз.

4.5. Създаването на национални платформи на гражданското общество в тези държави ще представлява важна стъпка към създаването на платформа на гражданското общество ЕС-Централна Азия, която ще позволи провеждането на постоянен и структуриран диалог между представителите на гражданското общество от държавите — членки на ЕС, и държавите от региона на Централна Азия.

4.6. Този структуриран начин за гарантиране на отношенията между представителите на организираното гражданско общество от тези два региона на света може да донесе значителни ползи за укрепването на икономическите, търговските, социалните и културните отношения, като улесни обмена на опит и добри практики, като по този начин осигури условия за по-добра координация и синхронизиране на действията на международната сцена.

4.7. Меморандумът за разбирателство между ЕС и Казахстан за стратегическо партньорство в областта на суровините, батериите и водорода от възобновяеми източници е не само важен инструмент за привличане на инвестиции в тези области от стратегически интерес за страните, подписали настоящото споразумение, но и възможност за включване на организираното гражданско общество в оценката на устойчивостта на проектите и задълженията за надлежна проверка в съответствие ЦУР на ООН, и по-специално ЦУР 7, ЦУР 12 и ЦУР 13, както и със стандартите, приети от ЕС и ОИСР.

4.8. Европейският съюз би могъл също така да допринесе и подкрепи в Казахстан институционална среда, която да дава възможност за силно и независимо гражданското общество чрез създаването на програма за обмен на опит за държавните служители в администрацията и служителите в съдебната система в страната, с участието на Европейския институт по публична администрация в Маастрихт и Европейския център за съдии и адвокати в Люксембург.

4.9. След срещи с представители на гражданското общество и Конституционния съд делегацията на ЕИСК, която посети Казахстан, установи, че много от ситуациите, докладвани от правозащитни организации, биха могли да бъдат избегнати, ако професионалното обучение и нагласите на някои държавни представители в публичната администрация или в съдебната система бяха в съответствие с най-добрите практики в държавите от ОИСР.

4.10. Например бяха докладвани пропуски в обучението на магистрати, главно поради объркване във връзка с правната терминология, тъй като процесите на образование и обучение на магистратите все още се основават на педагогически методи и учебни материали от бившата съветска система или настоящата руска система, без да се отчита сериозно необходимостта магистратите и страните по дело да взаимодействат все повече на казахстански език.

4.11. Институциите на ЕС могат също така да подкрепят развитието на гражданското общество в Казахстан, като увеличат образователните възможности за младите казахстанци чрез програмата „Еразъм+“, която вече улесни обучението на нови представители на гражданското общество, като по този начин допринесе за по-доброто разбиране на системата от принципи и ценности в ЕС. Младите хора от държавите членки, които отиват да учат в Казахстан, също играят важна роля за укрепване на двустранното сътрудничество, основано на взаимно разбирателство и уважение.

4.12. Университетите в Казахстан проявяват интерес към увеличаване на възможностите за включване на своите студенти в международни програми за обмен със сходни висши учебни заведения в ЕС и този интерес се подкрепя от опита и капацитета на университетите в тази страна да управляват проекти по програма „Еразъм“ в съответствие с процедурите на ЕС.

Брюксел, 26 март 2025 г.

Председател

на Европейския икономически и социален комитет

Oliver RÖPKE